

– С. 85-92.

14. Про затвердження Порядку нагородження осіб рядового і начальницького складу та працівників МВС України, інших осіб цінним подарунком, придбаним за рахунок коштів державного бюджету : Наказ МВС України від 29.03.2013 № 322 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 33. – Ст. 1180, код акта 66904/201.

Лесной Д. В. Дисциплинарное производство в органах внутренних дел Украины: новый взгляд на старую проблему. Раскрыты проблемы сущности дисциплинарного производства в органах внутренних дел Украины. На основании анализа нормативно-правовых источников сделан вывод о двойной природе дисциплинарного производства и освещены его особенности.

Ключевые слова: *дисциплина, производство, органы внутренних дел, взыскания, поощрения, рядовой и начальствующий состав.*

Lisnyi D. V. Disciplinary proceedings in internal affairs bodies: a new look at an old problem. The article deals with the problem of essence of disciplinary proceedings in internal affairs bodies of Ukraine. The research results are: 1) the author found out the essence of the discipline in internal affairs bodies, that means the compliance with applicable laws and reached a set of measures, including persuasion and coercion. That is, for violation of official discipline, the offender shall be subject to disciplinary action and vice versa, for the excellent performance of official duties - used promotions, and 2) the notion of administrative proceedings as regulated provisions of legal acts of the order of the (officers) of resolving administrative cases, and 3) the analysis of the array of legal and scientific positions with respect to the legal nature of the disciplinary proceedings in the internal affairs under which the interrelation of misconduct - disciplinary proceedings - disciplinary action, which is largely supported by scientific views on the legal nature of the proceedings. As a result, emphasized the dual nature of disciplinary proceedings in internal affairs bodies of Ukraine, which can be conflict) in the case of disciplinary sanctions and positive - in the case of promotions.

Keywords: *discipline, proceeding, internal affairs bodies, punishment, promotion, private and command personnel.*

Надійшла до редакції 18.03.2013

Б.О. Логвиненко

кандидат юридичних наук
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 342.9

«NON LIQUET» У КОДЕКСІ УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Розглянуто окремі статті Особливої частини Кодексу України про адміністративні правопорушення, які містять неясні (незрозумілі) положення. Особливу увагу приділено необхідності удосконалення чинного адміністративного деліктного законодавства.

Ключові слова: *адміністративне правопорушення, норма, «Non liquet», санкція, законодавство, актуальність.*

Постановка проблеми. Європейський вектор розвитку України зумовлює необхідність поступової адаптації національного законодавства до високих стандартів Європейського Союзу. Новації у вітчизняному правовому масиві стосуються як поліпшення організації та функціонування ор-

ганів публічної адміністрації, так і удосконалення норм різноманітних галузей права, що складають правову систему України. Так, останнім часом було прийнято: Кодекс цивільного захисту України від 02 жовтня 2012 року, Митний кодекс України від 13 березня 2012 року, Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року, Повітряний кодекс України від 19 травня 2011 року, Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року тощо.

На значну увагу науковців, правозахисників та спільноти сьогодні заслуговує прийняття Кримінального процесуального кодексу України, а також пов'язані із цим проблеми щодо впровадження диференціації кримінальних правопорушень на «злочини» та «кримінальні проступки».

У свою чергу, адміністративно-деліктне право забезпечує нормативне регулювання значного комплексу суспільних відносин. Варто зазначити, що норми «радянського права», навіть із змінами і доповненнями, не повною мірою відповідають вимогам сьогодення у порівнянні з адміністративним законодавством розвинених демократичних держав. Зокрема, Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) було прийнято 7 грудня 1984 року [1], тобто в період, коли України як незалежної держави ще не існувало.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Питання удосконалення адміністративно-деліктного права широко досліджувалися у працях вітчизняних учених – фахівців з адміністративного права: В.Б. Авер'янова, С.М. Алфьорова, О.М. Бандурки, Ю.П. Битяка, І.П. Голосніченка, А.Т. Комзюка, В.К. Колпакова, О.В. Кузьменко, Є.В. Курінного, Т.П. Мінки, Х.П. Ярмакі та інших.

Однак багато новел адміністративного деліктного права поки що лишаються на рівні проектів та доробок, що актуалізує дослідження та пошук прогалин і спірних положень у вітчизняному адміністративному законодавстві взагалі та діючому КУпАП зокрема.

Метою статті є висвітлення «Non liquet» у Кодексі України про адміністративні правопорушення.

Виклад основного матеріалу. Нагадаємо, що у латинській юридичній мові вислів «Non liquet» означав неясно, невідомо, незрозуміло. Даний термін, за словами Цицерона, стосувався неможливості доведення вини або невинуватості особи, яка притягалася до відповідальності [2].

Схожим є термін, що використовується західними правниками для формального визначення прогалини у законодавстві – «lacuna» [3, с. 496].

Наразі латинський правничий термін «Non liquet» вживається для формального визначення незрозумілого або неясного у законодавстві. Отже, в межах поняття «Non liquet» пропонуємо дослідити спірні і неясні положення у КУпАП.

Зауважимо, що хоча дискусійні і спірні моменти притаманні як загальній, так і особливій частині КУпАП, основну увагу ми пропонуємо приділити розгляду незрозумілих положень у статтях Особливої частини.

Стаття 90. Порухення вимог щодо охорони видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України. Неясність статті зумовлена тим, що Че-

рвона книга України є офіційним державним документом, який містить перелік рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу у межах території України, її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони, а також узагальнені відомості про сучасний стан цих видів тваринного і рослинного світу та заходи щодо їх збереження і відтворення (стаття 3) [4].

У свою чергу, Зелена книга України є офіційним державним документом, в якому зведено відомості про сучасний стан рідкісних, таких, що перебувають під загрозою зникнення, та типових природних рослинних угруповань, які підлягають охороні [5].

Цілком доречним вбачається доповнення статті 90 положеннями про природні рослинні угруповання із встановленням адміністративної відповідальності за порушення вимог щодо них.

Про важливість норми свідчить санкція, якою передбачено накладення штрафу на громадян від 20 до 30 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (далі – н.м.д.г.) з конфіскацією незаконно добутого та на посадових осіб – від 30 до 50 н.м.д.г. з конфіскацією незаконно добутого. Суттєва, як для адміністративної, грошова відповідальність підтверджує важливість внесення Зеленої книги України до змісту розглянутої статті.

Стаття 148. Пошкодження таксофонів. Вчинення даного правопорушення карається стягненням у вигляді штрафу в розмірі від 10 до 20 н.м.д.г. Суспільні відносини в даній сфері регулюються Законом України «Про телекомунікації» від 18 листопада 2003 року [6] і Правилами надання та отримання телекомунікаційних послуг, затвердженими Постановою Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2012 року № 295 [7].

Неясність положень статті полягає лише у тому, що знайти сам по собі таксофон сьогодні достатньо складно. Таксофон – це кінцеве обладнання, встановлене у вільнодоступних для споживачів місцях, обладнане механізмом приймання монет та/або таксофонних карток [7].

Стрімкий розвиток стільникового зв'язку зробив непотрібною їх наявність у громадських місцях у більшості населених пунктів. Отже, масове використання платних телефонів загального користування на теперішній час є «анакронізмом», а відтак і сама стаття втратила колишню актуальність. В якості альтернативи можливе запровадження адміністративної відповідальності за пошкодження телекомунікаційних приладів (моніторів, банкоматів, терміналів тощо). Керуючись наведеною позицією, проаналізована стаття має бути виключена з Глави 10 КУпАП «Адміністративні правопорушення на транспорті, в галузі шляхового господарства і зв'язку».

Стаття 154. Порушення правил тримання собак і котів. Важливість та актуальність положень зазначеної статті є беззаперечними. Разом з тим у її назві та змісті тваринами, чиє утримання може супроводжуватися порушеннями, визначені лише собаки та коти. Правила їх тримання були затверджені достатньо давно і є застарілими на сьогоднішній день [8].

Загальновідомо, що нині поряд із собаками і котами громадянами утримується багато екзотичних хижих тварин та тварин, які можуть бути переносниками небезпечних захворювань. Але, виходячи з назви статті, їх

тримання нічим не регламентоване, адже правила стосуються лише собак і котів. Вигул будь-якої хижої тварини без намордника потенційно несе у собі загрозу для життя і здоров'я сторонніх осіб. Таким чином, вважаємо за необхідне розширення меж дії статті та встановлення єдиних правил утримання будь-яких «домашніх улюбленців».

Стаття 173. Дрібне хуліганство. Дрібне хуліганство визначається як нецензурна лайка у громадських місцях, образливе чіпляння до громадян та інші подібні дії, що порушують громадський порядок і спокій громадян. Про шкідливість даного правопорушення свідчить суттєва санкція у вигляді штрафу, виправних робіт або адміністративного арешту.

Незрозумілою є складність доказування у справах про такі адміністративні правопорушення. Альтернативна диспозиція норми включає три моменти: а) нецензурна лайка, де одразу виникає проблема із доказами, свідками та фіксацією у протоколі змісту відповідного правопорушення (повторювати лайливі вислови та слова у письмовій формі чи ні); б) образливе чіпляння до громадян. Тут вимагає чіткого розуміння суть такого чіпляння та наявність свідків при розгляді справ; в) інші подібні дії, що порушують громадський порядок і спокій громадян. За «інші подібні дії» працівниками ОВС часто складаються протоколи про адміністративні правопорушення на осіб, які справляли природні потреби у невідведених для цього місцях. Неясність полягає у тому, що зазначені особи несуть адміністративну відповідальність, передбачену статтею 173 КУпАП, хоча важко уявити спорідненість «природних потреб» та «нецензурної лайки» або «образливого чіпляння». Звичайно, публічне справляння природних потреб є аморальним, проте вимагає з'ясування причина такої поведінки – відсутність безкоштовних чи платних громадських туалетів або цинізм і нехтування нормами моралі та правилами поведіння у суспільстві. Виходячи з цього пропонується доповнити статтю 173 КУпАП положенням такого змісту: «умисне публічне справляння фізіологічних потреб». Наголос на умисній формі вчинення правопорушення зумовлено тим, що деякі особи не здатні контролювати відповідні процеси через особливий стан, хронічну хворобу або короткочасові розлади (вагітність, ішурія парадокса тощо) і не можуть притягатися до адміністративної відповідальності.

Стаття 173-2. Вчинення насильства в сім'ї або невиконання захисного припису. Вчиненням насильства в сім'ї визначається умисне вчинення будь-яких дій фізичного, психологічного чи економічного характеру (застосування фізичного насильства, що не завдало фізичного болю і не спричинило тілесних ушкоджень, погрози, образи чи переслідування, позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна або коштів, на які потерпілий має передбачене законом право, тощо), внаслідок чого могла бути чи була завдана шкода фізичному або психічному здоров'ю потерпілого, а так само невиконання захисного припису особою, стосовно якої він винесений.

У свою чергу, статтею 1 Закону України «Про попередження насильства в сім'ї» від 15 листопада 2001 року насильство в сім'ї визначене як будь-які умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування одного члена сім'ї стосовно іншого члена сім'ї, якщо ці

дії порушують конституційні права і свободи члена сім'ї як людини та громадянина і наносять йому моральну шкоду, шкоду його фізичному чи психічному здоров'ю [9].

Виникає питання про те, куди зникло насильство сексуального характеру, яке не знайшло свого відображення у КУпАП. Можливі різні варіанти: або сексуальне насильство в сім'ї вважається таким, що не має тягнути адміністративну відповідальність або ж законодавцю стало «соромно» вносити дії, пов'язані із сексом, до змісту представленої статті.

Схожими за сутністю є труднощі із доказуванням у справах про порушення норм статей 175-1. Куріння тютюнових виробів у заборонених місцях та 178. Розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв у заборонених законом місцях або поява у громадських місцях у п'яному вигляді [1]. Статті є вельми актуальними на сьогодні, проте механізм ефективності їх застосування є недостатньо ясным. Кількість осіб, що вживає тютюнові вироби та спиртвмісні напої в заборонених для цього місцях (зупинки, парки, дитячі майданчики), є доволі значною. Проте, це не свідчить про бездіяльність міліції та інших правоохоронних органів. Низька ефективність запобігання і протидії таким правопорушенням полягає у складності процедури притягнення особи до адміністративної відповідальності. В разі відсутності свідків правопорушення довести власника кинутого недопалка чи відкритої пляшки пива практично неможливо без проведення відповідних експертиз. Невелика санкція в сукупності із складністю доказування даної категорії справ призводять до того, що на багато фактів вчинення подібних правопорушень суб'єкти владних повноважень просто «закривають очі».

Якщо в державі діє курс на збереження здоров'я нації та зменшення вживання тютюну і алкоголю, тоді незрозумілою є очевидна відсутність простої і ефективної процедури притягнення до адміністративної відповідальності за такі правопорушення.

Стаття 181-1. Заняття проституцією. За вчинення даного правопорушення передбачено санкцію у вигляді штрафу в розмірі від 5 до 10 н.м.д.г. та від 8 до 15 н.м.д.г. при повторному вчиненні тих самих дій протягом року.

Проблема проституції достатньо поширена у світі. Україна не є винятком і навіть переважає за деякими негативними показниками сусідні країни. За неофіційною статистикою, проституцією в Україні займається 50 тисяч жінок, де кожна 6–7 повія – неповнолітня. Тільки в Києві близько 9 тисяч жінок цієї професії. Вивезені українські жінки займаються проституцією у більш ніж 50 країнах [10].

Відповідно до чинного законодавства, заняття проституцією є забороненим в Україні. Сьогодні адміністративне стягнення за вчинення таких дій є доволі формальним. Виходячи з цього, практично неможливо вести мову про належну протидію торгівлі людьми і проституції зокрема, якщо про надання інтимних послуг можна легко отримати інформацію з мережі Інтернет або друкованих засобів масової інформації. Вартість послуг повії в середньому дорівнює 600 гривень [11], тоді як адміністративна відповідальність передбачена лише у вигляді штрафу в розмірі від 85 до 255 гривень.

Мета адміністративного стягнення (стаття 23 КУпАП), що полягає у вихованні особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в дусі додержання законів України, поваги до правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами, є недосяжною при такому розмірі санкції. Таким чином, незрозумілим є очевидний дисонанс у значній шкідливості розглянутого адміністративного правопорушення та невеликому розмірі штрафу за його вчинення.

Стаття 196. Порушення правил навчання карате. Адміністративна відповідальність за вказане правопорушення полягає у порушенні встановлених правил відкриття секцій спортивного карате або набору до них громадян чи навчання в секціях прийомів, заборонених спортивними правилами, а також самовільне, без дозволу відповідних органів, навчання прийомів карате. Вказані дії тягнуть за собою накладення штрафу від трьох до семи неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Єдині зміни до змісту даної статті було внесено Законом України № 55/97-БР від 07 лютого 1997 року, коли санкцію у вигляді штрафу в карбованцях було замінено на аналогічну суму у гривнях [12].

Суперечливим моментом на нашу думку є те, що диспозиція даної статті є бланкетною, тобто такою, що відсилає нас до певних «правил навчання карате», проте такі правила у науково-практичних коментарях не зазначаються, що наводить на думку про їхню надуманість.

У теперішній час є величезна кількість бойових мистецтв і ще більша кількість шкіл, якими вони репрезентовані. Принагідно зазначимо, що деякі бойові мистецтва, як то фрі-файт, крав мага, рукопашний бій і тайський бокс характеризуються більшою агресивністю. Чому ж саме навчання карате досі відображене у КУпАП нам незрозуміло.

У підсумку зазначимо, що адміністративна відповідальність за вчинення даного правопорушення сьогодні втратила свою актуальність. Вказана неясність може бути виправлена за двома протилежними сценаріями: 1) виключення статті 196 зі змісту чинного КУпАП; 2) розширення положень статті, шляхом встановлення відповідальності за порушення правил навчання бойових мистецтв.

Висновок. Таким чином, у межах даного дослідження нами було проаналізовано окремі статті Особливої частини КУпАП, які містять неясні (незрозумілі) положення. Підсумовуючі, звернімо увагу на такі особливості «Non liquet» у Кодексі України про адміністративні правопорушення: а) деякі суспільні відносини вже не потребують адміністративно-правової охорони; б) нормативна невизначеність окремих положень КУпАП; в) деякі частини норм не відповідають вимогам часу.

Враховуючи європейські прагнення України, переформатування діяльності суб'єктів публічного управління від примусових заходів до реалізації публічно-сервісних функцій, оновлення вітчизняного галузевого законодавства, ми вважаємо за необхідне якомога швидше санацію адміністративного деліктного правового масиву та скорішу імплементацію нових положень законодавства у дію.

Бібліографічні посилання

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7.12.1984 // ВВР УРСР. – 1984. – Додаток № 51. – Ст. 1122 (зі змінами і доп. станом на 7.01.2013).
2. Cic. Clu. 28.76 M. Tullius Cicero. The Orations of Marcus Tullius Cicero, literally translated by C. D. Yonge, B. A. London. Henry G. Bohn, York Street, Covent Garden. 1856. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Cic.Clu.28.76&lang=original>.
3. Garner, Brayan. A. A dictionary of modern legal usage / Brayan. A. Garner 2nd ed. p. cm. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://books.google.com.ua/books?id=35dZpfMmxqsC&printsec=frontcover>.
4. Про Червону книгу України : Закон України від 07.02.2002 // ВВР України. – 2002. – № 30. – Ст. 201.
5. Про затвердження Положення про Зелену книгу України : постанова Кабінету Міністрів України від 29.08.2002 № 1286 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 36. – Ст. 1692.
6. Про телекомунікації : Закон України від 18.11.2003 // ВВР України. – 2004. – № 12. – Ст. 155.
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 11.04.2012 № 295 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 29. – Ст. 1074.
8. Правила тримання собак, котів і хижих тварин у населених пунктах Української РСР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/n0001303-80/print1360480668022257>.
9. Про попередження насильства в сім'ї : Закон України від 15.11.2001 // ВВР України. – 2002. – № 10. – Ст. 70.
10. Gazeta.ua від 26.06.2012. 50 тисяч жінок займаються проституцією в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gazeta.ua/articles/442745>.
11. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dnepropetrovsk.natashaescort.com>.
12. Кодекс України про адміністративні правопорушення : науково-практичний коментар / Р.А. Калюжний, А.Т. Комзюк, О.О. Погрібний та ін. – К., 2008.

Логвиненко Б.А. «Non liquet» в Кодексе Украины об административных правонарушениях. Рассмотрены некоторые статьи Особенной части Кодекса Украины об административных правонарушениях, которые содержат неясные (непонятные) положения. Особенное внимание уделено необходимости усовершенствования действующего административного деликтного законодательства.

Ключевые слова: административное правонарушение, норма, «Non liquet», санкция, законодательство, актуальность.

Logvynenko B.O. «Non liquet» in the Code of Ukraine of admnistrative offences. Considered some article from special part of the Code of Administrative Offences which contains vague (strange) position.

Particular attention is paid to the need to improve current administrative tort law. It is noted that the rules of the "Soviet law", even as amended, does not fully meet the requirements of today versus administrative law advanced democracies. In particular, the Code of Ukraine on Administrative Offences was adopted on 7 December 1984, ie at a time when Ukraine as an independent state did not exist. The purpose of the article is to highlight obscure and controversial provisions (Non liquet) in the Code of Ukraine on Administrative Offences. As part of the study was to analyze the individual article of the Code of Administrative Offences, which contain vague (unclear) position. Pay attention to such features «Non liquet» in the Code of Ukraine on Administrative Offences: a) some public relations no longer require administrative rights protection, and b) the regulatory uncertainty of certain provisions of the CAO, c) some of the rules do not meet the requirements. Given Ukraine's European aspirations, reformatting activities of public administration from measures to implement public-service functions, renovation of national sectoral legislation, it seems necessary to conduct as soon as possible readjustment of administrative tort law rather array and implementation of new legal provisions in force.

Keywords: administrative offense, rate, «Non liquet», sanction, legislation, relevant.

Надійшла до редакції 05.03.2013